

2022-8

Uit de Gentse Stede

Luc Devriese zoekt informatie over een krantenrubriek die verscheen in 1960 genaamd ‘*Uit de Gentse stede*’.

In welke krant verscheen deze rubriek?

Antwoorden kan naar g.t@telenet.be of naar Ghendtsche Tydinghen, Begijnhof 46, 9040 Gent.

2022-9

De Société Polymnie: antwoord aan Emile Rummens (GT 2022/1)

Guido De Bruyker stuurt ons het volgende antwoord op de vraag van Emile Rummens in GT 2022/1. In de rubriek ‘Lezers aan het Woord’ vraagt Emile Rummens (1) of lezers weet hebben over het concert in februari 1843 van de vereniging Polymnie en/of (2) meer weten over deze koorvereniging.

Op de tweede vraag kan ik enkele gegevens verstrekken, afkomstig uit het doctoraal proefschrift ‘Aspecten van het muziekleven te Gent in de 19e eeuw’ van de hand van Marie-Rose Van driessche, (1998, UGent, blz. 186-187).

Deze zangvereniging zou een eerste bestaan gekend hebben van 1839 tot 1843 en een tweede onder dezelfde naam van 1850 tot 1857. Het koor werd geleid door Louis Dobbelaere, klarinettist aan de Gentse opera. De Polymnie nam deel aan verschillende wedstrijden en festivals in Gent, Aalst, Brussel, Leuven en Geraardsbergen. Zij gaf ook heel wat concerten in de vorm van serenades, muzikale boottochten en waterfeesten waaronder een deelname aan het groot Venetiaans feest aan de Coupure op 5 juli 1840. In 1842 voerde het koor het ‘Stabat Mater’ uit van Rossini in het Gentse Casino (noot: waarschijnlijk de eerste uitvoering van dit werk voor Gent, aangezien Rossini het pas in 1841 had voltooid). De porseleinkaart in het bezit van de heer Rummens is dus alleszins een waardevol historisch document. Tijdens haar ‘tweede bestaan’ (1850 tot 1857) nam de Polymnie eveneens deel aan wedstrijden en festivals en genoot zij opnieuw grote bekendheid.

2022-10

Institut de Kerchove (vervolg)

In GT 2022/1 verscheen Deel 1 van de artikelenreeks ‘Een Modelschool voor de stad: bouwgeschiedenis van het De Kerchove-Instituut (1879-1882)’ van de hand van Jan Steeman.

Hieronder publiceren wij een interessante vraag van Prof. Em. Dr. Frank Ödberg (UGent) aan de auteur:

“Mijn overgrootvader, Johan Olof Ödberg (1835-1894), heeft in 1860 het stadje Örnköldsvik – gelegen in het landschap Norra Ångermanland in Zweden – verlaten om zich in Gent te vestigen. Eén van de nichten van mijn overgrootvader is met een zekere Erik Ahlander (1824-1885) getrouwd. Van hun talrijke kinderen zijn er onder meer zes dochters van wie we weten dat zij de volwassen leeftijd bereikt hebben. Door toedoen van mijn overgrootvader, de naar Gent uitgeweken Johan Olof Ödberg, hebben vier van deze dochters van Erik Ahlander en zijn echtgenote aan het Institut de Kerchove gestudeerd: Henny Christina (1861-1955), Hilda Elisabeth (1867-1944), Selma Augusta (1870-1946) en Esther Märta (1872-1948).

De archieven te Stockholm bevatten nog verschillende documenten met betrekking tot het Institut de Kerckhove: onderscheidingen die werden uitgereikt aan Henny (afb. 1) en Esther (afb. 2), een klasfoto (afb. 3) een portretfoto van juffrouw Desprez (afb. 4-5), enzovoort.

Bovendien heeft Adolf David af Sandeberg (1856-1948), Selma Augusta's latere echtgenoot, uitgebreide aantekeningen gemaakt over leden van zijn schoonfamilie en ook deze tekst bevat passages over het Institut de Kerckhove. De Zweedse originele tekst bevindt zich in Stockholm.

Uit al de voormelde documenten blijkt dat het verblijf van de vier dochters zich voor elk van hen situeert in de periode tussen ongeveer 1879 en 1889. Voor sommigen gaat het om slechts één schooljaar, anderen verbleven er langer.

Eerste vraag: werd een verblijf aan het Institut in die tijd beschouwd als het equivalent van wat vandaag een Erasmusverblijf is?

Tweede vraag: functioneerde het Institut als een soort ‘finishing school’ met een reputatie die tot over de landsgrenzen heen reikte? Of was het verblijf van

leerlingen uit het buitenland een toevallig feit omdat zij familie hadden in Gent? Met andere woorden: waren er nog leerlingen uit andere landen?

Een derde vraag: heeft juffrouw Desprez (uit haar handtekening blijkt dat de juiste schrijfwijze inderdaad Desprez is en niet Deprez of De Prez) steeds als directrice van die stadsschool gewerkt, of had zij eerst haar eigen school gehad? Men spreekt in bronnen soms van de ‘school Desprez’ zodat ik mij afvraag of deze benaming haar oorsprong vindt in haar sterke persoonlijkheid die een stempel heeft gedrukt op het Institut, dan wel in het feit dat zij voordien al een eigen school had.”

De redactie legde de vraag voor aan Jan Steeman, die zo vriendelijk was om enkele hypotheses te delen.

Wat de eerste vraag betreft, merkt hij op dat het korte verblijf van de verschillende meisjes op de school misschien in verband kan worden gebracht met de hogere graad (‘*école supérieure*’) die er werd ingericht. Meestal gingen meisjes naar een ‘gewone’ school tot de leeftijd van twaalf jaar om dan nadien aan het Institut de hogere graad te volgen. Het is niet meteen duidelijk in hoeveel schooljaren deze hogere graad werd afgelegd.

Bij de tweede vraag merkt de auteur op dat het Institut een zekere reputatie had als liberale school, waar ook meisjes van buiten Gent kwamen studeren. Bij het Institut de Kerchove was er blijkbaar ruimte voor leerlingen met een andere levensbeschouwelijke overtuiging, zoals de protestante en joodse godsdienst. Het valt dan ook niet uit te sluiten dat dit aspect meespeelde in de keuze van de Zweedse (dus mogelijk protestantse?) familie Ödberg voor het Institut.

Ten derde geeft Jan Steeman omtrent mevrouw Desprez nog mee dat zij reeds vermeld werd als directrice op het ogenblik dat de school zich nog aan het Sint-Michielsplein bevond. Of ze voordien al carrière had gemaakt in een privéinstelling of zelfs met een eigen school is niet geweten. Wel meent de auteur zich te herinneren dat het Institut, in tegenstelling tot sommige andere scholen, geen door de Stad ‘aangenomen’ school was.

Afbeeldingen: (privé-)collectie Prof. Em. Dr. Frank Ödberg.
Afbeeldingen bij 2022-10.

2022-11

Bleu d'Outremer

Ons oudste, maar nog zeer actieve lid prof. Alexander Evrard (98 jaar) pende een jeugdherinnering neer over de blauwselfabriek 'Bleu d'Outremer' aan de Schelde in Sint-Amandsberg. Dit naar aanleiding van het artikel 'Stuwen en vroeg-industriëlebedrijvigheid aan de Vijfwindgaten' in GT 2022/1, p. 30-34, waarin er sprake is van productie van stoffen om textiel te bleken:

“In mijn boek “Ik was een zoekende” (Skribis, 2021) vergat ik nog het volgende te vermelden: in onze jeugd, vóór de tweede wereldoorlog, zagen we vanop Gentbrugge-brug hoe de “Blauwselfabriek” (Société Anonyme du Bleu d'Outremer) afvalwaters rechtstreeks in de Schelde stortte. Uit de afvoerpijp zagen we namelijk donkerblauw vocht geloosd worden waardoor van daaraf de waterloop ook duidelijk ging kleuren... Het ging om (giftige) aniline-derivaten, blauwsel voor onder andere het bleken van Gentse textiel. Vergelijk ook met het feit dat we in die tijd aan geen potloden mochten likken omdat de stift vaak het gif bevatte. De schouw van de “Blêwselfabrieke” was de tweede hoogste van het land na deze van de zinkfabriek bij Mol – ook verdwenen – wat dus wel op de giftigheid wees. De firma betaalde blijkbaar liever boetes dan filters te installeren. Toen rond zes uur 's avonds ook het werkvolk buitenkwam, zagen we dat hun aangezicht blauw verkleurd was... In de volksmond sprak men dan ook wel over de fabriek als “De Stille Duud”. Dit is dus al bij al een vrij treurige herinnering; het was vroeger niet altijd beter, zoals Cicero beweerde.”

De redactie van GT voegt hier nog aan toe dat over de volledige geschiedenis van deze “Blêwselfabriek” een rijkelijk geïllustreerd artikel werd gepubliceerd met de heer Roland Baudu als auteur, tevens gewezen werknemer van de fabriek. Dit artikel is online gratis raadpleegbaar:

R. Baudu, “Blauwselfabriek Sint-Amandsberg bedrijfsgeschiedenis. De NV Bleu d'Outremer... een begrip in het Gentse”, in *Tijdschrift voor Industriële Cultuur (TIC)*, 2005 (Vol. 23), nr. 89, p. 1-33 (<https://doi.org/10.21825/tic.v23i89.8230>).

Voor het recent verschenen boek:

A.K. Evrard, *Ik was een zoekende – uit de herinneringen van een bijna honderdjarige zenuwarts*, Skribis, Gent, 2021, 248p.

2022-12

Tinnen borden

Lezer Luc Voet (Zulte) bezit een viertal 17de-eeuwse tinnen borden van de hand van meester-tingieter Francis De Kimpe (dit is een achttiende-eeuwse tingieter, *nvdv*). Het betreft gegraveerde schotels met een diameter van 33 cm en met als onderwerp telkens één van de vier staties van de kruisweg (zie afb. 6 en 7). Bovenaan staat een eigendomsmerk van een kloosterorde met eronder “GENDT”.

Welke lezer weet over welke Gentse kloosterorde het gaat?

Antwoorden kunnen ingezonden worden naar g.t@telenet.be of naar Ghendtsche Tydinghen, Begijnhof 46, 9040 Gent.

2022-14

Herinneringen aan “t Stinkerke”

Lezer Herwig De Munnynck reageert op het artikel “Kattenkwaad bij ’t Scheldeken” (GT 2022/1), in het bijzonder op de vijfde afbeelding die het “Oud Scheldeken” afbeeldt:

“Ik heb dit “waterke” gekend toen het droog stond en bekend was als het “Stinkerke”. Als kleine jongen woonde ik met mijn moeder in bij haar vader, Florent Van Durme. Deze was koster-organist van de Sint-Annakerk.

Het huis was opgedeeld in twee delen: vooraan, in de Lange Violettenstraat, was er een woonst waar NAVEA, het latere SABAM, was gevestigd. Ter linkerzijde bevond zich de zagerij Wante, en aan de rechterkant een zaak van autobenodigdheden met twee grote etalages. Nog daarnaast was er een klein winkeltje waar “mercerie”-waren (garen, banden, stoffen, red.) verkocht werden en dat werd uitgebaat door een oudere dame, Rosa genaamd. Het achterste “woonhuis” dan, verbonden met het voorste aan de Lange Violettestraat door middel van een koer en een gang, bestond uit een grote woonkamer met erachter een ruime keuken en aanpalend “achterhuis”. Het geheel was volledig onderkelderd met ruime “holten” voor het stapelen van wijnen. Achteraan was er hofje met kolenhok en bergplaats (“remise”). Deze remise gaf via een deur uit op het Oud Scheldeken. Achter deze deur bevond zich nog een balustrade ter beveiliging aangezien de opgedroogde bodem van het “stinkerke” toch een goede meter lager lag.

Regelmatig sprongen mijn broer en ik naar beneden om te spelen in de opgedroogde bedding. Zagerij Wante stapelde er overigens zijn hout om het te laten drogen. Een ideale speelplaats dus. De resten van het brugje, achteraan op vijfde afbeelding in het artikel te zien, herinner ik mij ook nog. Heerlijke tijden!”

2022-15

Onvergeeflijke fout

In het vorige nummer 51(2022)1, p 41 in het Naschrift schreven we dat Geert Vandamme ‘wijlen’ was. Onverwijld meldde ons lid, M. Lebbe, dat dat absoluut niet het geval is. Onze excuses hiervoor!

2022-16

GT absolute koploper

Hendrik Defoort, Collectiebeheerder van de Universiteitsbibliotheek Gent - Boekentoren, mailde dat HHKG op hun open journals platform (ojs.ugent.be) *Gentsche Tydinghen* de absolute koploper is. Wat betreft Ghendtsche Tydinghen / OostVlaamse Zanten / Van Mensen en Dingen registreerden ze vorig jaar respectievelijk 96.637, 8.696 en 21.745 downloads. Uiteraard zijn alle mogelijke zoekrobots en dergelijke hieruit gefilterd. Dat is zonder meer een onwaarschijnlijk resultaat, schrijft Defoort!